№ 43 (דריטער יאָרגאַנג) פרייז 10 גראָשן BIALER WOCHENBLAT

ביאַלער וואָכנבלאַט

נאַציאָנאַל געזעלשאַפטלעך וואָכנבלאַט פאַר ביאַלע-פּאָדל. און אומגעגנט.

Biała-Podlaska, dnia 18 grudnia 1936 r. ביאַלע-פּאָדל., פרייטאָג פ׳ ויגש תרצ״ז, 18 דעצעמבער

די פאַמיליע גאָלדוואַסער צו די תנאים פון זייער טאָכטער נעכעלע — אונזערע האַרציקסטע ווונטשן

י. באַרנבוים, י. עפּעלבוים.

נויטיק

אין אַ געשעפט אַריין אַ ייִנגל אין עלטער פון 15–16 יאָר, וועלכער האָט געענדיקט אַ עפּנטלעכע שולע און איז פון אַ גוטער היים.

אינפאָרמאַציעס אין דרוקעריי „עקספּרעס“

אַדרעס פאַר בריוו און געלט-זענדונגען:
Red. „BIALER WOCHENBLAT“
Biała-Podl., Grabanowska 39.
Skrz. poczt. 26.

נעכע גאָלדוואַסער — חיים אַבערבוך

ביאַלע-פּאָדל. — קאָלומביא

תנאים=געשריבן

ביגאַטרא, דעם 15 דעצעמבער ה. י.

אונזער טאָכטער, שוועסטער נעכעלע!
צו דיינע תנאים מיט ה׳ חיים אַבערבוך — אַ גליקלעכע צוקונפט
ווינטשן עלטערן, שוועסטער, ברודער גאָלדוואַסער (ביאַלע-פּאָדל.)
און ברידער גאָלדוואַסער (קאָלומביא).

אונזער ליבער קוזינקע נעכעלע!
צו דיינע תנאים מיט ה׳ חיים אַבערבוך — אַ האַרציקן מזל טוב
די עלטערן — אַ סך נחת
בעריש זובערמאַן פרוי און קינדער.

אונזער ליבער קוזינקע נעכע!
צו דיינע תנאים מיט ה׳ חיים אַבערבוך (אין קאָלומביא)
ווינטשן מיר דיר פיל גליק און צופרידענהייט
די עלטערן - אַ סך נחת
שרה נחמן זובערמאַן און קינדער,
עזריאל זובערמאַן,
בנימן זובערמאַן, פרוי און קינדער (וואַלטשן)

פאַמיליע גאָלדוואַסער!
מזל-טוב אייך צו די תנאים פון אייער טאָכטער נעכע מיט ה׳ חיים אַבערבוך. דער יונגער פּאָר — אַ גליקלעכע צוקונפט
שמחה פּלאַט און פאַמיליע.

צו די תנאים פון נעכע גאָלדוואַסער מיט ה׳ חיים אַבערבוך—אַ האַרציקן מז״ט
פראַדל, בערל און ברײַנדל ווײַנשטיין.

אַ הערצלעכן מז״ט ווונטשן מיר אונזערע גוטע פריינט — די פאַמיליע גאָלדוואַסער צו די תנאים פון זייער טאָכטער נחה׳לע מיט ה׳ חיים אַבערבוך אין קאָלומביא
י. א. ראָזענבוים און פאַמיליע.

אונזער ליבן אייניקל, זון, ברודער און פעטער
בנימן גאָלדוואַסער!
צו דיין חתונה מיט פרל׳ **שרה גערשקאָפּ** אונזערע האַרציקסטע ווונטשן און אַ גליקלעך צוזאַמענלעבן
זיידע אביגדור, פאָטער משה, ברודער מרדכי, פעטער נחום. און פלימעניצע צביה גאָלדוואַסער.

חבר׳טע **שרה׳לע!**
צו דיין חתונה מיטן חבר **בנימן גאָלדוואַסער**
ווינטש איך דיר אַ גליקלעכע צוקונפט
משה וואַסערמאַן.

צו ד. חתונה פון שרה גערשקאָפּ מיט ה׳ בנימן גאָלדוואַסער —
אַ האַרציקן מזל-טוב!
פאַמיליע הערצק.

SENSACYJNY DEBIUT
ALINA SEGEŃ
ANNA
POWIEŚĆ
Stronic 304. Cena zł. 6.
NAKŁAD:
GEBETHNERA i WOLFFA
WARSZAWA, ZGODA 12.
Do nabycia we wszystkich księgarniach

ייִדישער צענטר. עמיגראַציע-געזעלשאַפט „יעאַס“ אין פּוילן.
אָפּטיילונג אין בריסק ביאַלאָסטאָצקע 28, טעלעפאָן 327.

קאָמוניקאַט

מיר מעלדן דערמיט אַלע אינטערעסאַנטן און עמיגראַנטן אויף פּאַלעסטינע, אַז אונזער אָפּטיילונג וועט דערלעדיקן ענינים, ווי **אויפזוכן קרובים אין אויסלאַנד**, פאַרשידענע לעגאַליזאַציעס פון דאָקומענטן אין די מלוכה-אַמטן, **שיקן און הלוואות אויף שיפסקאַרטן**

פאַר נישט קיין פאַרמעגלעכע עמיגראַנטן, נאָר דאַן, ווען דער עמיגראַנט וועט זיך דירעקט ווענדן צו אונז שריפטלעך, אָדער פּערזענלעך, אָבער בשום אופן נישט דורך דער פאַרמיטלונג פון מאַכערס אָדער פּריוואַט ביוראָען.

בריוו פון פּריוואַטע ביוראָען וועגן עמיגראַציע ענינים וועלן נישט באַענטפערט ווערן. —

דער אַדרעס פון „יעאַס“ איז:
„J E A S“ Brześć n/B. Skrzynka pocztowa 66.

די פאַרוואַלטונג פון „יעאַס“ אין בריסק.

גראַבאַנאָווער 6 גראַבאַנאָווער 6

באַקאַנטמאַכונג

איך מאַך באַקאַנט ביאַלע און אומגעגנט, דאָס מיין לאַנג-יעריק הורט קאָלאָניאַל-געשעפט איז געוואָרן **איבערגעטראָגן** אין **ניעם הויז** אויף **גראַבאַנאָווער 6** (פראָנט) און איז פאַרזען מיט אַן אויסוואַל פון סחורה צו גאָר צוגענגלעכע פרייזן.

רעעלע באַהאַנדלונג! מיט אַכטונג
יעקב קאָרנבלום

גראַבאַנאָווער 6 גראַבאַנאָווער 6

מיר דריקן אויס מיטגעפיל דער פאַמיליע ליבמאַן צוליב דעם פריצייטיקן טויט פון אונזער פריינט
פּנחס ליבמאַן נ״ע
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
נתן באַרנשטיין און פאַמיליע. פאַמיליע בראַנ־ווײַמאַן.
פאַמיליע ליכטענבוים. בעריש באַרנשטיין (אַמעריקאַ).

דעם טיפסטן מיטגעפיל דריקן מיר אויס דער פאַמיליע ליבמאַן צוליבן טויט פון זייער זון, ברודער, מאַן
פּנחס אהרן ליבמאַן נ״ע
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
אשר פייגנבוים און פאַמיליע.

בצער גדול הננו משתתפים באסון המשפחה של ח׳
פּנחס ליבמאַן נ״ע
בעבודה העם תמצא נחומה
מנוחת שמ׳מן.

צוליבן טויט פון אונזער פריינט
פּנחס ליבמאַן נ״ע
דריקן אויך דעם טיפסטן מיטגעפיל דער פאַמיליע
י. א. ראָזענבוים און פאַמיליע.

צוליבן טויט פון אונזער גוטן פריינט
פּנחס ליבמאַן נ״ע
אויסדריקן פון טיפסטן מיטגעפיל זיין פאַמיליע.
זלמן ליווערענט און פאַמיליע.

דער פאַמיליע ליבמאַן!
צוליבן טויט פון זייער זון, ברודער און מאַן
פּנחס ליבמאַן ז״ל
דריק איך אויס מיין טיפסטן מיטגעפיל
משה.

טיף גערירט פון דער בשורה פון מיין חבר
פּנחס אהרן ליבמאַן נ״ע
וועלכער איז נאָך לאַנגע און שווערע ליידן אַוועקגעריסן געוואָרן אין בליענדע עלטער.
זאָל אים די ערד גרינג זיין!
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים
חיים מרדכי גאָלדשמידט און פרוי.

טיף גערירט זענען מיר צוליבן טויט פון **פּנחס אהרן ליבמאַן** נ״ע
זאָל אים די ערד גרינג זיין!
חנוך גאָלדפעלד, משה לעבענבערג.

אויך מיר דריקן אויס מיטגעפיל
מלכה און שמעון בלאַנקליידער.

עקאנאמישער קאמף — אוושעם

דער ה׳ פרעמיער - מיניסטער האט זיך זיכער נישט פארגעשטעלט, דאס זיינע ווערטער וועגן עקאנאמישן קאמף מיט די יידן, וועלן אזוי גיך אריינדרינגען אין די מחות פון די אלע, וועלכע ווילן יידן באקעמפן.

נישט נאר דער פרעמיער-מיניסטער האט זיך עס נישט פארגעשטעלט, נאר אפילו מיר, וועלכע דארפן זיין פילבארער אויף דעם, האבן זיך נישט פארגעשטעלט, דאס אזוי גיך וועט דער „אוושעם" פארווירקלעכט ווערן. סאיז זער מעגלעך, אז דער קאמף מיט אונז אויפן עקאנאמישן געביט, איז לעצטנס אזוי לייכט, ווייל די „אוושעם"-כוואליע האט אונז געטראפן נישט צוגעגרייט איר אויפצונעמען.

* * *

אין יעדן קאמף איז דא א אנגרייפער און א אנגעגריפענער. אבער נישט ביי אלע קאמפן פארטיידיקט זיך דער אנגעגריפענער. אין פאליטישן קאמף פארטיידיקן מיר זיך ווי עס איז נאך, גוט צו שלעכט. דורך געוועלטע רעפרעזענטאנטן, צו דורך נאמינירטע, אבער מען הערט נאך ווען עס איז אמאל א פארטיידיקונגס ווארט, דאקעגן אין עקאנאמישן קאמף זענען מיר בכלל אן א שוץ-ליניע און אפשר בכלל אן א ליניע. סאיז נישטא קיין ווירטשאפטלעכע צענטראלע, וועלכע זאל זיין דער אבוועהר-פונקט קעגן די אלע עקאנאמישע אטאקעס אויף אונז. סאיז נישטא קיין ראט פון אלע ווירטשאפטלעכע גרופירונגען, וועלכע עקזיסטירן ביי יידן, וועלכער זאל פירן דעם אבוועהר אדער פארטיידיקונגס-קאמף פארן דערהאלטן די לעבנס-מעגלעכקייטן ביי די שוין אזוי ; ויך גענוג דעקלאסירטע יידישע מאסן. זער ווארעם פון פערזענלעכע אמביציעס אין פאליטיק-מאכערייהאט זיך ווי א געגעסן אין די ביינער פון די לייט פון די פארשידענע אינסטיטוציעס אויף אזוי פיל, דאס זיי ווילן שוין נישט דאס כסדרדיקע אייגעסן זיך פון אן אנדערן ווארעם וועלכער הייסט: „עקאנאמישער קאמף מיט יידן" „ארויסשטויסן יידן פון אלע פאזיציעס מיט אלע דערלויבטע און נישט דערלויבטע מיטלען".

* * *

מיר ווערן זיך נישט קעגן די אלע רכילותן, וואס ווערן אין די טויזנטער פארשפרייט. מיר קלערן נישט אויף די פוילישע מאסן דעם אמת. מיר זענען כלומרשט אן עם הספר און באנוצן זיך לעצטנס נישט דערמיט. אין הונדערטער טויזנטער עקזעמפלארן האבן מיר געדארפט פארשפרייטן אויפקלערונגען צום פוילישן פאלק וועגן דער ווילדער זינלאזער העצע קעגן אונז. מיר טארן נישט דערלאזן אן אן ענטפער דאס אלץ, וואס די זאאלאגישע אנטיסעמיטן שרייבן וועגן אונז. אונזער פרעסע דארף נישט באנוגענען זיך מיט אויפקלערן די יידן זייער לאגע, נאר דארף אויך באמיען זיך, דאס זי זאל קענען (אין דער פוילישער שפראך) אויפקלערן די ברייטסטע מאסן פאלאקן די אלע שקרים פון די אנטיסעמיטן.

* * *

וויזט אויס, אז אלע מיטלען צו באקעמפן יידן זענען דערלויבט, אויב ביז היינט איז נאך נישט קאנפיסקירט געווארן דער קאלענדער אויפן יאר 1937 א. נאמען: Samoobrona Narodu ארויסגעגעבן דורכן פארלאג אויפן אויבנדערמאנטן נאמען אין פויזן. זיכער איז עס א לעגאלע ליטעראטור. (פארשפרייט אין ביאלע דורך דער מאנופאקטור-פירמע פון יוזעף אגורעק ווארשעווער גאס 4 №).

כדי זיך צו באקענען מיטן אינהאלט פון דעם פאמפלעט וואס הייסט „קאלענדאר פון פאלקס-זעלבסטפארטיידיקונג".

אין חודש יאנואר ווייזט דער קאלענדאר א בילדל פון א זער דיקן ייד און יידישע פרוי און א אויסגעדארטן אפגעריסענעם קריסט און קריסטין מיט אזא צושריפט:

Rodaku! Patrz jak Twój Naród wygląda we własnej Ojczyźnie. Co nas czeka, jeśli będziesz popierał żydów...

א בילדל אויף פעברואר:

עס זיצט א פרוי און זויגט א קינד,ביידע זענען אויסגעדארטע, דערנעבן קניט א עלטער קינד און האלטנדיק פונאנדערגעשפרייט די הענט זאגט ער:

„Matko–Polko!

Nosisz pieniądze do żyda i przez to tuczysz jego bachory a nasze dzieci mrą z głodu. Wstyd i hańba takiej Polce.

אויף מערץ:

צוויי דיקע יידן מיט זער גרויסע בייכער רייטן אויף א אויסגעדארטן קריסט און שינדן פון אים די הויט.

אונטערן בילדל אזא צושריפט:

Rodaku! Strzygą Cię jak barana, a Ty nic... tylko zanosisz mu w dalszym ciągu ciężko zapracowany swój grosz.

אויף אפריל:

א יידיש געשעפט, א שילד „מרדכי שפירא" דער איינגעטימפער א דיקער ייד, דערנעבן א קריסטלעכע פרוי מיט ארויסגעשטארצטע אויגן, אין קאפ שטעקט איר א ליקע דורך וועלכער מען גיסט איר אריין עפעס פון א פלעשל מיט אן אויפשריפט:

„Samoobrona narodu".

אונטערן בילדל פאלגנדער אויפשריפט:

Kobieto-Polko! Czy nie masz rozumu w głowie, że chodzisz do żyda. Czy Cię nie wstyd popierać swego największego wroga?

אויף מאי:

א אנגעגעסענער ייד זיצט זיך ברייט אויף א זעקל פול מיט געלט און א פוילישער אינטעליגענט פוצט אים די שיך.

Intelegencjo Polski! Popierając żydów, taką sobie przyszłość szykujesz.

אין דער זייט א גראטיס צושריפט:

זיי א מוסטער פאר אנדערע און קויף נישט ביי יידן.

אויף יוני:

א אפגעריסענער קריסט ווערט מיט קייטן געפירט דורך צוויי לאכנדיקע יידן מיט א צושריפט אין דער זייט:

Rodaku! Żyd robi wszystko, by ujarzmić Naród Polski — by Cię mógł tak traktować.

אויף יולי:

א ייד אקערט מיט א אקער-אייזן, וועלכער ווערט געשלעפט דורך אויסגעדארטע פויערים, א צושריפט:

Chłopie i robotniku polski! Jeśli będziesz kupował u żydów, czeka Cię taka przyszłość — orać Tobą będą.

אויף אויגוסט:

(אין דעם מאנאט איז געווען אין 1920 די באלשעוויסטישע אינוואזיע)

פון אונטער א פלויט שיסן צוויי יידן צו צוויי פוילישע זעלנער.

אונטערן בילדל א צושריפט:

Rodacy! Pamiętamy te chwile, kiedy broniliśmy swej Ojczyzny przed nawałą bolszewicką.

Kto wówczas do naszych braci-żołnierzy strzelał z zapłotu?

Zobacz...

און ווייטער כסדר:

א שמוציק יידיש געוועלב, א בעבארדערטער ייד ראצט ארויף אויף די שפייז-ארטיקלען און א צושויבערטע דיקע יידישע פרוי קראצט זיך איבער א זאק מעל אין קאשע, און א הונד „דערלעדיקט" זיך. דערנעבן א צושריפט:

Konsumencie polski! Niedość że popierasz największego swego wroga, to jeszcze zjadasz brudy z jego sklepu.

און ווייטער:

א אנגעגעסענער זער דיקער ייד זיצט זיך ברייט אויף א גרויסן זאק פול מיט געלט און א דארער קריסט קישט אים די בארד.

אונטן א צושריפט:

Żydolubie - Polaku! Żyd na milionach siedzi, a Ty zamiast walczyć o lepszą przyszłość dla Narodu swego, który ginie z nędzy, kumasz się z żydem i w brodę go całujesz...

און איצט:

א גרויסער קרייץ. דערנעבן שטייט א ייד מיט א קאמוניסט, וועלכע צוהאקן דעם קרייץ מיט א האק. דערצו פאלגנדע צושריפט:

Polacy - Chrześcijanie! Ten krzyż broni nas jeszcze przed zachłannością szatańskich zakusów, a którego nam chce zniszczyć żydo-komuna.

און ווייטער אזא בילדל:

א ייד מיט א רויטן קאמוניסטישן פאן פירט די קריסטן אזוי ווי די שעפסן

דודל, וואס האסטו געטון?

א בריוועלע צום געוועזענעם ענגלישן קעניג

כבוד ידידי הזיקר המלך המפורסם לשבח מוה״ר דודל דער אכטער ירום הודו אין מדינת ענגלאנד דק״ק לאנדאן.

מלך דוד!*)

זאג מיר צי איז עס אמת, וואס סהאבן געשריבן די צייטונגען, אז די האסט זיך פארפלאנטעוועט אין א ליבקע מיט א צוויי און פערציק - יעריקער גרושה? און צי איז עס אויך אמת, דאס די האסט זיך צוליב אט דער דאזיקער א ש ה מגעזאגט פון מלכות, אז די האסט צוליב איר פארלאזט דעם ענגלישן טראן?

זאג מיר מלך דוד, וואס פאר א „שמע קולנו" איז דיר עפעס איינגעפאלן? אזא בחור ווי די, א זגראבנער, א פאדסטאוונער, א יינגל פון דער היים, פון א לייטישער משפחה! אויך, מן-הכתם געווייסט איז בויל. און ווי מען שמועסט ביסטו א בעל-פרנסה אויך, וואלסט הייסט עס געקענט מפרנס זיין א ווייב מיט קינדער, וואלסט געקענט טון א לייטישן שידוך און נעמען א פאר גילדן נדן אויך. סוואלט געווען א שמחה, אז גאט און לייט וואלטן זיך געפרייט און די שונאים איוף צופיקעניש און צום סוף — נעריטע, גייסטו און טוסט אפ אזא גראנדע! נישט געהערט געווארן! סלאזט זיך נישט גלויבן!

וואס הייסט עפעס פארליבן זיך? און אין ווער מען זיך פארליבט? די האסט גאר פארגעסן ווער די ביסט און ווער דיין חפץ מרת סימפסאן איז? האסט גאר פארגעסן, אז אין דיינע אדערן פליסט בלוי בלוט און אין אירע? אין אירע — דארפסטו וויסן — פליסט בלוט ווי ביי אלע פראסטע חי-וקים׳ס. דאס איז איינס, והשנית ווי פארליבט מען זיך עס אין א גרושה פון צוויי און פערציק יאר? און אז ביי איר אין דער מעטריקע שטייט צוויי און פערציק דארפסטו גלייבן די קאנסט דען נישט די ווייבער? צי ווייסטו דען נישט, אז זיי ווערן נישט עלטער?... זיי ווייסט דאך, אז זיי ווערן יעדערס יאר — מיט א יאר — יינגער. און אויב ביי דער מרת סימפסאן שטייט אין דער מעטריקע צוויי און פערציק, האט זי שוין זיכער געהערט אמאל פופציק בלאזן שופר.

און די הארציקער דודל-קרוין. גייסט און פארליאפעסט זיך אין אזא פרוי, וואס על פי יושר וואלט זי געדארפט זיין דיין באבע, לכל הפחות — דיין שוויגער?...

שלישית, צי ווייסטו כאטש וואס די האסט אונז אפגעטון? צי ווייסטו כאטש, אז די האסט געבערענגט אן אומגליק אויף דער גאנצער מענערישער מענטשהייט? ווייסטו דען וואס שוין איצט טוט זיך? א רעוואלוציע! די הערסט דודל, איך זאג דיר א רעוואלוציע האט שוין אויסגעבראכן ביי דער ווייבערישער מענטשהייט. די ווייבער האבן אויפגעהויבן די קעפ, זיי האלטן זיך אין איין בונטעווען און ווער מיינסטו בונטעוועט זיך? אפשר יינגע מיידלעך? ניין! אלטע ווייבער. ווייבער אין דיין ליובאוויצעסיארן האבן גענומען ברוקעווען, טאמער זאגט זיי א מאן א שלעכט ווארט גיבן זיי א פארצי די נעזלעך, א שנירעווע איין די געפארבטע ליפעלעך און ענטפערן מיט הוצפה: „סגעפעלט דיר נישט, מאך דיר אנדערש. איך פאר קיין לאנדאן"...

אלטע זקנות האבן זיך גענומען שמינקעווען און פודערן, שטעלן זיך איין נייע ציין, פילן זיך אויס די „פראנטן", מאניקירן זיך די נעגעלעך, קעמען זיך מיט „לעקעלעך". נישט זיי קאכן א לעפל עסן, נישט זיי ראמען צו, נישט זיי צערווען אויס א שקארפעטקע, נישט זיי נייען אן א קנעפל צו די הויזן, רק זיי שטייען א גאנצן טאג ביים שפיגל. גאנצע נעכט האלטן זיי כסדר אין איין ריידן וועגן מאדאם ס י מ פ ס א ן.

בעת זיי — די אלטע שוויגערס זענען געווויר געווארן, אז די זאגסט זיך אפ פון קריינדל, האבן זיי געטאנצט פאר שמחה. סאיז זיי געווארן נישט צום דערקענען און טאמער וועסטו טאקע מיט דיין חפץ אויך גיין צו דער חופה, איז ביטער מיט אונז. זיי וויסן דוד׳ל קרוין, דאס פון דיר איז אפהענגיק דער גורל פון דער גאנצער מענערישער מענטשהייט. אין דיר איז עס אנבעלאנגט, צו מיר וועלן אויך אויף ווייטער זיין פון „אויבן", אדער מיר וועלן — די שעה זאל נישט זיין — ווערן שקלאפן ביי ווייבער.

אין נאמען פון דער גאנצער מענערישער מענטשהייט אויף דער גאנצער וועלט אפעליר איך צו דיר:

— הארציקער מענטש! לאז זיך נישט פארפירן פון קיין צוויי און פערציק-יעריק קליידל, ווארף איר אוועק, ברענג נישט קיין אומגליק אויף דיר און אויף אונז אלע מענער. געדענק דוד׳ל קרוין אין דיר און אויך אין דער מענערישער מענטשהייט און באזיג זיך!...

איך וויל האפן, אז די וועסט קומען צום שכל, אז די וועסט זיך איבערלעגן און זען וואס גוט איז.

נעם אן א עצה פון דיין איבערגעגעבענעם פריינט,

י. א.

*) דער ענגלישער קעניק האט זיבן נעמען, צווישן זיי דעם נאמען [illegible] — דוד.

פון ביאלער לעבן

נישט געוואלט אננעמען דעם מו"צ אוטשען אלס מיטגליד אין גמילות-חסד

ר' מו"צ אוטשען האט אנגעגעבן א דעקלאראציע אלס מיטגליד אין ג"ח. וואכן לאנג האט די פארוואלטונג אפגעשלעפט מיטן דערלעדיקן דעם ענין. יעדעס מאל האט דער פרעזעס אויסגעזוכט א אנדערן תירוץ, בעת סהאט שוין געמוזט נעמען אן ענדע. היינטיקן זונטאג האט די פארוואלטונג באשלאסן יא דעם מו"צ אננעמען אלס מיטגליד אבער — אויב דער מו"צ וועט איבערשרייבן זיין דעקלאראציע און וועט ארויסוואַרפן דאס וואָרט:

„צייטוויייליקער רב אין ביאלע", וואס פיגורירט אין דער רובריק באשעפטיקונג. זיכער אז דער מו"צ קען אויף דעם נישט מספים זיין און וועט הייסט עס נישט קענען זיין קיין מיטגליד אין דוד'ס גמילות-חסד.

דער ג"ח הייסט עס באשעפטיקט זיך נישט מיט העלפן נויטבאדערפטיקע מיט הלוואות, נאר מיט פאליטיק.

אזוי זעט אויס דער גמילות-חסד „אן פאליטיק", אינטערסאנט איז דאס מסכים זיין פון די איבריקע פארוואלטונגס מיטגלידער צו דעם טריק. צי גייען זיי אלע אונטער דער בייטש פון ה' דיקטאטאר?

התחלת-הספר-פייערונג

דעם פארגאנגענעם סוכות איז ביי ר' משה קאוועס מנין, צוליב זיין פיפציק-יעריקן יובילעום וואס וועט פארקומען אין יאר תרצ"ט (דער מנין איז געגרינדעט געווארן אין יאר תרמ"ט) פראקלאמירט געווארן מיט דער אפראבאציע פון אלע מתפללים צו שרייבן א ספר-תורה און מאכן א זילבערנע כתר-תורה. צו דעם צוועק איז אויסגעקליבן געווארן א קאמיטעט פון 5 פערזאן: משה קאווע, מנשה צעשינסקי, אברהם גאלדשמיד, וואלף נוכאוויטש און אליעזר עפעלבוים; דריי פארטרעטערס: אבא ראזענבלום, ישעיהו ראזענבוים און יהושע ענגלענדער; ווי אויך א רעוויזיאנס-קאמיסיע.

נאכן אדורכפירן די דעקלאראציעס, איז דעם פאריקן שבת-צו-נאכטס פארגעקומען די פייערונג פון התחלת-הספר אין לאקאל פון „בית-יעקב"-שולע.

די פייערונג איז געווען אימפאזאנט. געקומען איז א גרויסער עולם מתפללים פון מנין און אויך זייטיקע סימפאטיקער ביי 70 פערזאן. דער עולם האט זיך גשפילט געמיטלעך און געקויפט אותיות מיט א ברייטער האנט. סוזנען אויך געשריבן געווארן „אותיות" פאר די געוועזענע מתפללים וואס געפונען זיך אין אויסלאנד. ביי א גלעזל משקה האט מען זיך געווינטשן צו דערלעבן דעם סיום-הספר. ביי א געהויבענע צופרידענע שטימונג איז זיך דער עולם שפעט אין אוונט פונאנדערגעגאנגען.

א סיום-הספר פייערונג אין זאפאסנעם-בית-המדרש

די „זאפאסנע" מתפללים האבן שבת צו-נאכטס געהאט א שמחה. סאיז ביי זיי פארגעקומען א פייערונג פון א סיום-הספר.

קלאנגען און פלאטקעס

אין די מאגיסטראט-קרייזן שמועסט מען, דאס דער נייער בודזשעט זאל נישט ענטהאלטן זיין פאזיציע אלס פענסיע פארן וויצע - בירגערמייסטער. געשען זאל דאס — צוליב שפארזאמקייטס-טעמים, דאקעגן זאל מען דעם בירגערמייסטער העכערן זיין פענסיע ביז צו דער הויך פון א באאמטן פון דער זעקסטער קאטעגאריע. מן הסתם געשעט דאס לעצטע אויך צוליב — — — שפארזאמקייט...

פון „טאז"

די „טאז" האט פון 1-טן ד. מ. באנייט זיין טעטיקייט. די באשפייזונגס-אקציע פאר 150 קינדער. יעדן טאג ווערן ארויסגעגעבן הונדערט און פופציק פארציעס חלה מיט מילך. אויך טיי ווערט ארויסגעגעבן אין גאנצן אומזיסט. די אקציע וועט דויערן 3 מאנאטן.

„טאז" איז טעטיק טעגלעך פון 5—7 אוונט אין בנין פון יידישן שפיטאל.

מיט אלע דערלויבטע און נישט דערלויבטע מיטלען פירט מען קעגן אונז די אגיטאציע. ווער אבער דערלויבט אונז נישט מיט דערלויבטע מיטלען אויך צו פירן אן עקאנאמישן קאמף? עקאנאמישער קאמף — אוושעם, אויך פון אונזער זייט. צי קען מען דען נישט געפינען גענוג מיטלען די סוחרים צו צווינגען, דאס זיי זאלן זיך מער האלטן אין דער סוחרים-טטיק? צי קען דען נישט א פאראייניקטע יידישע קערפערשאפט אפדרוקן קעגן קאלענדארן און אייפוויזן, דאס זיי אליין זי פארשפרייטער זענען מער נישט אויסן ווי קעשענע אינטערעסן — פארן פרייז פון פארלייקענען די דורך זיי געפריידיקטע אידעאלן. צי קויפן זיי דען אליין נישט „אלץ ביי יידן? צי קען דער סוחרים-פאריין אין ווארשע נישט אויפפאדערן זיינע מיטגלידער, דאס זיי זאלן נישט ערטיילן קיין קרעדיטן די סוחרים, וועלכע פארנעמען זיך מיט דער העצע?

• • •

סגייט אן עקאנאמישער קאמף לאמיר אויך קעמפן און אויסנוצן די אלע מיטלען, וועלכע ליגן אין אונזער רשות. לאמיר אויך זאגן: עקאנאמישער קאמף — אוושעם!

* * *

צום שלוס א פאר ווערטער אדועסירט צום ביאלער סוחרים - פאריין. ה' סוחרים! מען האט נארנישט געהערט דאס איר ואלט זיך אפילו באראטן וועגן אננעמען מיטלען קעגן דעם פארשפרייטער פון דער „ליטעראטור" אין ביאלע. צי האט עס איר פאר וועניקער וויכטיק ווי די אקציע פאר באפרייען א פאר רייכע סוחרים פון סטאט זוגן פאר וועמענס צוועק סאיז געזאמלט געווארן אין א קורצע פאר טעג 150 זל. אויף צו שיקן א דעלעגאציע קיין לובלין? צי דיגט אייער פאריין, נאר עטאט אינטערעסן און נישט מער? פון א פאריין פון סוחרים האט מען עפעס אנדערש געקענט דערווארטן אלס ענטפער אויף דער אקציע ווי — שווייגן. איר האט דאך יא געקאנט פארווירקלעכן דעם: „עקאנאמישער קאמף — אוושעם".

ח. מיאדעק.

א וואיעוודזקע קאנטראלע אין מאגיסטראט

פרייטאג פינף אוונט איז געקומען אין מאגיסטראט אריין דער לובלינער וואיעוואדע אין באגלייטונג פון העכערע באאמטע ווי אויך סטאראסטע. סאיז פארגעקומען א רייע קאנפערענצן וועגן ענטלאסטן די מאגיסטראט חובות ווי אויך וועגן נייעם בודזשעט.

מען שמועסט, דאס מען האט דארט אויך באריירט די פראגע פון די אפטע רייזעס פון אונזער בירגערמייסטער קיין ווארשע און לובלין.

אין 40 טעג ארום ווערט ביאלע חרוב — זאגט אן ארימאן

זונטאג אוונט האט א צוגערייזטער ארימאן געמאכט א סקאנדאל אין בית-המדרש און נישט געלאזט דאוונען קיין מעריב, ווייל סאיז נישטא קיין הכנסת-אורחים אין ביאלע. דער ארימאן האט זיך געשוווירן, דאס אויב אין פארלויף פון פערציק טעג מען וועט נישט צוריק עפענען דעם הכנסת-אורחים וועט — ביאלע חרוב ווערן.

דער ארימאן האט ווייזט אויס נאך נישט געוווסט, דאס די ביאלער קהלה איז שוין לאנג חרוב. ער האט הפנים אויך נישט געוווסט, דאס דער הכנסת-אורחים איז יא טעטיק נאר — אלס פריוואטע דירה פאר א שחיטה-באאמטן.

צו וואס אלץ נוצט די תלמוד-תורה?

א פרעמדע שוחט'קע איז אין ביאלע געשטארבן אין קריסטלעכן שפיטאל. א נאך נישט דערגאנגענער דאזאר האט געוואלט „סטאוויען" פאר דער משפחה, דאס ער „האט שוין א כח עפעס אויפצוטון" און האט דעם מת אריינגעפירט אין — תלמוד-תורה אריין. דער מלמד בנימן הצויש זייענדיק א כהן האט געמוזט פארלאזן דעם בנין איבערלאזנדיק די קינדער אויף הפקר. די תלמידים זענענדיק אז דער רבי זייערער איז אוועק, זענען זיך אויך אין שרעק פונאנדערגעלאפן. סוילט זיך פרעגן דעם תלמוד-תורה-קאמיטעט, צי איז פאר זיי וועניק וואס מען שעכט דארט עופות און מען ערציט די קינדער „אויף בליט" דארף נאך די תלמוד-תורה פארוואנדלט ווערן אין א מתים-שטיבל? צי דארף מען די דארטיקע תלמידים „דערציען" אויף טויטע. דאס אלץ דארף געשעען, ווייל עפעס א פארצעווער וויל שוין גייען אין „גרויסנס" דרכים און הדרשן. צייט צו מאכן מיט דעם א סוף!

„פאטריאטן" אויף יענעמס רעכנונג

געוויסע ביאלער כלל-טוער ווילן זיך ארויסווייזן אלס „פאטריאטן" (סקאן אמאל צונוץ קומען) זייער פאטריאטיזם ווילן זיי מאכן אויף יענעמס רעכנונג.

ביי א פארזאמלונג וועגן פ. א. נ. שלאגט פאר א סוחרישער „כלל-טוער" (וואס האלט די האנט כסדר ביי דער קעשענע — לעגט כסדר אריין און לאזט נישט ארויסנעמען) דאס מען זאל פארעפנטלעכן אויף די שפאלטן פון „ביאלער-וואכנבלאט" אומגעצאלטע קאמוניקאטן. אן אנדער „פאטריאט" הייסט אויך פארנעמען גאנצע שפאלטן מיט פראפאגאנדע-מאטעריאל. א דריטער סוחר קויפט עטלעכע קאלענדארן מיט אנגורעקס פירמע און שיקט צו, דאס דער „ביאלער-וואכנבלאט" זאל — באצאלן פונקט ווי די רעדאקציע זאל האבן א ספעציעלן פאנד צו באקעמפן דעם אנטיסעמיטיזם. די הערן „פאטריאטן" פארגעסן דערביי, דאס דער „ביאלער-וואכנבלאט" ווערט דורך קיינעם נישט סובסידירט, האט גישט קיין געשעפטלעכע אנאנסן, (ביאלער סוחרים נעמען נאך צו. נישט גיבן) א נומער ווערט אויך געקויפט דורך צוויי אדער דריי שותפים (א פאקט!) און אז די ב. וו. עקזיסטירט נאר, א דאנק דעם, וואס די מיטארבעטער נעמען נישט קיין לוין.

מיר פארעפנטלעכן דאס פאלגנדע, כדי די הערן „פאטריאטן" אויפמערקזאם צו מאכן, דאס זיי זאלן זייער פאטריאטיזם נישט ארויסווייזן אויף אונזער חשבון.

וואס מיר האבן צו טון ווייסן מיר אליין.

א נייער ריכטער אין שטאטישן געריכט

אויפן ארט פון ריכטער ה' פשיעמסקי, וועלכער איז איבערגעטראגן געווארן קיין לאשיק, איז אנגעקומען אלס ריכטער ה' וויענצקי וולאדיסלאוו פון ווארשע.

ה' וויענצקי אמטירט אין ביאלע פון 15 ה. מ.

שוין ווייטער קאמיסיעס

היינטיקע וואך האבן ווייטער אנגעהויבן ארומצוגיין קאמיסיעס, וועלכע לעגן אכט אויף די פרייזן און אויפן סאניטאר-היגיענישן-צושטאנד פון די געשעפטן, הייף א. א. וו.

די אלע, וועלכע ווילן אויסמיידן פראטאקאלן דארפן זיך צופאסן צו די סארעפנטלעכע פארשריפטן.

נויטיק צו וויסן

אכטונג סוחרים!

דעם 27 נאוועמבער ה.י. איז דערשינען א פארארדנונג פון פינאנס-מיניסטער, וועלכע האט איינגעפירט א גאנצע רייע הנחות ביים אויסקויפן פאטענטן אויפן יאר 1937.

עס איז דארום ראטזאם, דאס די אלע וועלכע ווילן פון דער הנחה גניסן, זאלן **האט פריער צעגזוירירן אין שטייער-אמט זייערע דעקלעראציעס**, נישט ווארטנדיק אויף די לעצטע טעג פון חודש דעצעמבער.

די פארארדנונג טראגט דעם נומער 44684/4/3 און איז דאסירט פון XI. 27ה.י.

יעדן שבת-צו-נאכטס מעגן די געוועלבער אפן זיין ביז האלב אכט

סאיז שוין אריין אין קראפט די פארארדנונג, אז שבת-צו-נאכטס מעגן די געוועלבער אפן זיין, נישט ווי איצט ביז 9 אזייגער, נאר ביז האלב אכט.

אן אויסנאם זענען: וורשט-געשעפטן, בעקערייען, פריזיר-אנשטאלטן, פרוכטן-געוועלבער און בלומען - געוועלבער, וועלכע ווען וווידער האבן דעם פריערדיקן טערמין.

די האנדלס-שעהן פאר די ניי-יאר-חוגאות

לויטן לעצטן צירקולאר, וועלן די האנדלס-שעהן, אין די טעג פאר די חגאות, פון 17-טן ביזן 23 טן ה. ח. דויערן ביז 9 אוונט.

זונטאג, דעם 20-טן ה. ח. וועלן די געוועלבער אפן זיין פון 1 — 6 אוונט. דאנערשטאג — נאר ביז 6 אוונט.

די פארארדנונג האט היי-יאר א באזונדערע חשיבות, ווייל דער צומארגנס נאך „באזשע - נאראדזעניע" פאלט אויס אום זונטאג.

קיינע באגרעניצונגען אויף קאנצעסיעס פאר כשר'ע יאטקעס

די פראגע פון קאנצעסיעס פאר כשר'ע איז דערלעדיקט געווארן אויף אזא אופן, אז סוועט אין דער ערשטער צייט נישט געמאכט ווערן קיין שום באגרעניצונגען ביים ארויסגעבן קאנצעסיעס.

דער קאנטיגענט פאר דער יידישער שחיטה, איז שוין פעסטגעשטעלט געווארן אויף 50—60 פראצענט פון איצטיקן סכום, נעמענדיק אין אכט, אז די קריסטלעכע באפעלקערונג האבן ביז איצט פארנוצט פון דער כשר'ער שחיטה פון 50—40 פראצענט.

צוויי דעקאָ...

די וואַרשעווער וואַיעוואָדשאַפט האָט פעסטגעשטעלט דעם קאָנטינגענט פון כשר'ע שחיטה אויף אַזאַ אויפן, אז סמאַכט אויס צו 15 דעקאָ פלייש אַ וואָך אויף אַ קאָפּ.

(פון דער פרעסע)

צייטן בייטן זיך, אַמאָליקע צייטן, האָט מען געוויגן גאָלד אויפן גראַם, ברילאַנטן אויף קאַראַטן, זאַפראַן אויף לויטן, פערפום און פודער אויף דעקאָ. איצט איז געקומען אַ נייע צייט, ווען אויפן גראַם וועט מען וועגן... פלייש. אַ ייד וועט באַקומען 15 דעקאָ אַ וואָך ד. ה. 2 דעקאָ אַ טאָג.

פון איצט אָן וועלן די יאַטקעס באַקומען אַן אַנדערן אויסזען, קודם כל וועט באַזייטיגט ווערן דער יאַטקע-קלאָץ. סוועט איבעריג זיין דער טאָפּאָר, אויך די גרויסע וואָג וועט באַקומען אַן עקסמיסיע.

פון איצט אָן, וועלן אין די יאַטקעס אַריינגעשטעלט ווערן גלאָז-שענק, פאַרגלאָזטע בופעטן, אין די בופעטן וועלן זיך געפינען געבעטע פּוטוראַלן, אין וועלכע סוועלן ליגן שטיקלעך ראָזבעו, פּיצלעך שפּאָנדרע, אין די שפּיגל-שענק וועלן זיין געפּאַקט אין וואַטע—ברוסטלעך קאַלב פלייש, לעקערלעך, קאַלטע פּיס, וועלן זיין געפּאַקט אין ביבולקע.

דער קצב וועט זיצן ביים טיש אָנגעטאָן אין אַ סמאָקינג, מיט מאַניקירטע נעגעלעך, מיט אַ פּאַרפומירטער גושווע, בעת סוועט אַריינקומען אַ פרוי וועט ער זיך פאַרנייגן:

— „טשעם מאָגען סלוזשיטש?"

— „דווע דעקאָ מיענסאַ!" — וועט ענטפערן די קונה'טע.

וועט דער קצב אָנטון דעם שפּאַקטיוו אויפן אויג, מיט ציטערדיקע הענט וועט ער אַרויסנעמען אַ עלעגאַנטע פּינצעטל, און וועט זי פאַרזיכטיק עפענען, און דערלאַנגען דער פרוי.

די פרוי וועט אָנטון די ברילן, פאַרזיכטיק באַטראַכטן פון אַלע זייטן, שטעלן דאָס שטיקעלע שפּאָנדרע אַנטקעגן דער ליכט, און וועט נעמען זאָגן מבינות.

יאָ, רבותי, צייטן בייטן זיך, אַמאָל האָט מען געוויגן גאָלד אויפן דעקאָ, און איצט וועט מען וועגן פלייש אויפן דעקאָ.

ניט מהאָט עס דערלעבט, זאָל מען עס „פּאָזשיוו" אין נחת!!!

אַבערזשאַנעק.

KOMUNIKAT

Urzędu Pocztowo-Telegraficznego w Białej Podl.

Urząd pocztowo-telekomunikacyjny uprzejmie zawiadamia, że w związku ze zbliżającymi się Świętami Bożego Narodzenia i przewidywanym zwiększeniem się ruchu paczkowego dla ułatwienia publiczności korzystania z usług poczty na okres od 20 do 24 grudnia rb. paczki przyjmowane będą w okienkach Nr. 3 i 5.

W niedzielę przedświąteczną t. j. dnia 20 grudnia r. b. urzędowanie we wszystkich działach służby obowiązuje od godziny 9 do 12 i od 15 do 18.

Poza tym w godzinach od 12 do 15 i od 18 do 24-ej wprowadza się przyjmowanie paczek żywnościowych w okienku Nr. 6.

Biała-Podl., dn. 16 grudnia 1936 r.

Kino „TĘCZA"

היינט און די ווייטערע טעג:

„דער כינעזישער ים"

פון מאָנטאַג „די פאַן".

Kino „ŚWIATOWID"

איז נישט טעטיק צייטווייליק צוליב קאָנצעסיע-טעמים

Lab. Chem.-Kosmetyczne

LAVIS

w WARSZAWIE

Polecamy nasze wyroby:

Pasta do zębów „Pyosan"

Mydło Lil.—mlecz. przedtłuszczone

„ alkaliczne

„ radoaktywne „Sulfo-Rad"

„ przeciw łupieżowi „Neutralit"

„ do golenia antyseptyczne,

„ do zębów

Proszek do zębów. Przysypkę dla dzieci, kremy, pudry i inne kosmetyki

אַן אינטערעסאַנטע פּאַרלעזונג פון ל. פינקעלשטיין

די „קולטור-ליגע" אַרדנט איין היינט פרייטיק 8 אַוונט אין קאָרפּאָסעטזאַל אַ אינטערעסאַנטן רעפעראַט פון באַקאַנטן פּראָזאַיקער לעאָ פינקעלשטיין.

דער רעפעראַט א. ד. ט.:

„ליטעראַטור און סאָציאַלער רעאַליזם" (וועגן מאַקסים גאָרקי)

טעזן: רעטעלעך איינפלוסן פון דאָסטאָיעווסקי און טאָלסטאָי — גאָרקי און אַנדרעיעוו — דער מענטש אַלס דעמאָן און דער מענטש אַלס סאָציאַלע דערשיינונג — דער גלויבן אין קאָלעקטיוו. — שרייבער און פירער. — דער בין-השמשות פון דער קולטור און דער פּחד פאַר מאָרגן. — שקלאַפן-פילאָזאָפיע און מאָראַל פון שוואַכע. — פון „מאַקאַר טשודראַ" ביז „מיינע אוניווערסיטעטן".

די פּאַרלעזונג זאָגט צו צו זיין אינטערעסאַנט. נעמענדיק אין אכט די פּערזאָן פון פּרעלעגענט, וועלכער איז צום ערשטן מאָל אין ביאַלע, איז וווּנטשנסווערט דאָס די ייִדישע ליטעראַטור-ליבהאָבער זאָלן זיך אייסשטעלן און גיכן, דיזאָס דורך קומען צאַלרייך און פּינקטלעך.

אַ האַרציקן מזל-טוב ווינטשן מיר דער פאַמיליע צעמפּעלינסקי צו דער חתונה פון זייער טעכטערל מיט ה' זנוך שיינבערג די עלטערן — פיל נחת

פאַמיליע גוטמאַן
און קורפּאַטשעוו.

קיין אומעטיקס, עס דערשלאָגט נישט דעם לייענער; עס לאָזט אים איבער אין אַ שטראָם פון טיפע עמפּינדונגען, און נעמען פונם האַרצן אַרויס די קאַלטקייט, און פון די אויגן דעם בילעם אינם באַציג צו טאָג-טעגלעכע מענטשלעכע טראַגעדיעס.

סאיז נישט פאַראַן אין דעם בוך „אַננאַ" קיין פּראָגראַמאַטיש אַוואַנגשטעלן פון פּראָבלעמען, אָבער אין דער מאָדערנער פּוילישער ליטעראַטור געפינט זיך ווייניק דערציילונגען, אין וועלכע עס זאָל זיין געוויזן מיט אַזאַ כח און אמת דאָס א נ ט ב ר ע ד ר י ק ן פ ו נ ם י ח י ד דורך דעם סאָציאַלן מעכאַניזם.

אינטערעסאַנטער שריפט-שטעלערישער דעביוט

„אַ נ נ אַ" פון אַלינאַ סעגאַן *)

„אַננאַ" פון אַלינאַ סעגאַן — נישט לאַנג אַרויסגעגעבן ביי „געבעטנער און וואָלף" — איז אַ זער געלונגענער דעביו. דאָס דאָזיקע בוך, געשריבן מיט די פשוטסטע ליטעראַרישע מיטלען, אָבער מיט אַ באַצווינגענדער אומיטלבאַרקייט און מיט אַ טיפער אויטענטישקייט פון איבערלעבונג איז אפשר גאָר ניט פאַר יענע לייענער, וואָס זוכן אין אַ דערציילונג פערווערסיווע סטיליסטישע „לעקערבלעך" אָדער ראַפינירטע רעפלעקסן. די דאָזיקע דערציילונג איז אויך פון נאַאיוויטעט אַ פשוטע, אויפריכטיקע און ערלעכע שילדערונג וועגן דער אומגליקלעכער ליבע צווישן ראָבערט און אַננאַ; אַננאַ איז אַ ליבנסווירדיקע און סימפּאַטישע פּערזענלעכקייט פון ווייבלעכקייט; ראָבערט פּאַרמאַנענט דעם רויען חן פון „שטאַרקע מענטשן"; זיי ליבן זיך הייליג און גייען אונטער, ווייל דאָס לעבן האָט זיך זיי „נישט איינגעגעבן".

ערשטע לייענענדיק די דאָזיקע דערציילונג, ווערט אונז דורך קאָנטראַסט-ווירקונג קלאָר, אין וואָסערע פּערווערטירטע באַוואָרענישן כאָיז אַרומגעגאַנגען די ליטעראַרישע קאָנצעפּציע פון ליבע, און וויפל שעמעוודיקע „געוזנטפּיסלעך" מהאָט זי איינגעשלאָסן. אין דער דערציילונג פון א. סעגאַן איז די ליבע אורשפּרינגלעך און נאַר ליבע.

די אויטענטלעכקייט פונם דעביוט באַשטייט דערין, וואָס סאיז אים געראָטן אָנצוגיסן אַזוי מיט ליטעראַרישע שפּאַנונג, דאָקעגן דריגט אַלץ אַרויס פונם לעבן גופא. דאָס בוך פון דערציילט וועגן ענינים און געשעענישן טאָג-טעגליכע, אָבער דאָך אין זאַלבע פשוטע: די מענטשן זענען דאָ פּמעט טיפּישע, די געשעענישן זער טאָג-טעגלעכע און אַפילו דער טויט אין ווי דער טויט אין די קראַנקנס פון די טעגלעכע צייטונגען. אַ דאַנק דער אויפריכטיקייט פשטות, אַ דאַנק דער אויפריכטיקייט דער וועלכע שפּיגלט דעם כח פון עוואָקאַציע אין דער דערציילונג די איינפאַכע ווירקלעכקייט פון אַ צייטונגס-כראָניק אויפגעוואַקסן ביז דער הייך פון אַן אמתע טראַגעדיע.

און דאָך איז דאָס דאָזיקע בוך נישט

*) די יונגע אויטאָרין אַלינאַ סעגאַן, איז אַ ביאַלער איינוווינערין.

וויפל גיבן מיר אויס פאַרן מיליטער?

דאָס אַמעריקאַנישע שאַץ-אַמט איז מודיע, אַז דעם 15 דעצעמבער ה. י. איז פעליג געוואָרן אַ ראַטע פון די חובות, וועלכע די פאַרטיידיגטע מלוכות, וואָס האָבן פון 1914 ביז 1918 געפירט קריג, זענען שולדיק געבליבן אַמעריקע. נישט וועניקער ווי 1167 מיליאָן דאָלאַר זענען די דאָזיקע מלוכות נאָך אַלץ שולדיק, דערונטער ענגלאַנד 668 מיליאָן און פראַנקרייך 325 מיליאָן דאָלאַר. דעם 15 דעצעמבער ה. י. האָט ענגלאַנד געהאַט צו צאָלן אַ ראַטע פון 116 מיליאָן דאָלאַר.

אַלע מלוכות האָבן אָבער מודיע געווען, אַז זיי קענען איצט נישט צאָלן. כאָיז פשוט נישט מעגלעך, ווייל זיי ווילן נישט, ווייל זיי זאָלן נעמען דאָס געלט, וואָס זיי פאַרמאָגן איצט פאַר מיליטער און פאַר פאַרטיידיגונגס-צוועקן, וועלכע זיי מאַכן איצט אַדורך.

דאָ איז ווערט אַ קוק צו טאָן אויף אַ סטאַטיסטיק איבער די געלדער, וואָס די וועלט גיט היינט אויס פאַר פאַרטיידיגונגס צוועקן וויאַזוי

דאָס מיליטער פאַרנוטיקט. פאַרגלייכט מען די ציפערן, וואָס מען האָט היינט אויס מיט די ציפערן, וואָס מהאָט אויסגעגעבן אין יאָר 1914, אויפן וועלט-קריג, דאַן האָט זיך אַנגעהויבן, אַזוי זענען זיי היינט פינף מאָל אַזוי הויך ווי דאַמאָלסט.

פאַרגלייכט מען די ציפערן פון די אויסגאַבן אין די לעצטע דריי יאָר, ווערט מען געוואויר, אַז למשל רוסלאַנד וואָס האָט נאָך אין יאָר 1933 אויסגעגעבן פאַר מיליטערישע צוועקן בלויז 1574 מיליאָן רובל, האָט 1934 אויסגעגעבן 1665, אין יאָר 1935 שוין 6500 און אין יאָר 1936 זענען באַשטימט געוואָרן 14.815 מיליאָן רובל פאַר מיליטערישע ענינים.

פראַנקרייך האָט אין 1933 אויסגעגעבן 13 634 מיליאָן פראַנקן. אין יאָר 1936 וועט עס אויסגעבן 15.718 מיליאָן פראַנקן.

אַמעריקע האָט אין 1933 אויסגעגעבן 523 מיליאָן דאָלאַר, אין יאָר 1936 וועט עס אויסגעבן 939 מיליאָן דאָלאַר.

ענגלאַנד האָט אין 1933 אויסגעגעבן 108 מיליאָן פונט, אין יאָר 1936 וועט ענגלאַנד אויסגעבן 158 מיליאָן פונט.

פוילן האָט אין יאָר 1933 אויסגעגעבן פאַר מיליטערישע צוועקן 776 מיליאָן זלאָט, פאַרן יאָר 1936 זענען באַשלאָסן געוואָרן נאָר 774 מיליאָנען.

רומעניע האָט אין יאָר 1933 אויסגעגעבן פאַרן מיליטער 4680 מיליאָן ליי, פאַרן יאָר 1936 איז באַשלאָסן געוואָרן אויסצוגעבן 7512 מיליאָן ליי.

בעלגיע האָט אין 1933 אויסגעגעבן פאַרן מיליטער 948 מיליאָן בעלגאַ, אין יאָר 1936 וועט עס אויסגעבן 1441 מיליאָן.

איטאַליע האָט ענערט די הוצאות פאַר מיליטערישע ענינים פון 4730 מיליאָן ליר אין 1933 אויף 4937 מיליאָן אין 1936.

טשעכיען האָט ענערט פון 1716 מיליאָן קראָנען אין 1933 אויף 1881 מיליאָן אין יאָר 1936.

עסטרייך פון 86 אין יאָר 1933 אויף 126 מיליאָן שילינג אין יאָר 1936. אַפילו די שוויץ האָט העכערט דאָס מיליטערישע בודזשעט פון 91 מיליאָן פראַנק אין יאָר 1933 אויף 98 מיליאָן פראַנק אין יאָר 1936.

רעכנט מען אויס מען די הכנסות פון די איינצעלנע מדינות, לויט מהאָט אַז זיי וועלן אַריינקומען אין יאָר 1936, אַזוי זעט מען, אַז: יאַפּאַן גיט אויס 46 פּראָצענט פון זיינע מלוכה'שע הכנסות פאַר מיליטערישע צוועקן. פראַנקרייך גיט אַוועק 30 פּראָצענט פון זיינע הכנסות; איטאַליע 22 פּראָצענט; רוסלאַנד 19 פּראָצענט; ענגלאַנד 18 פּראָצ. פוילן און רומעניע צו 33 פּראָצענט; אַמעריקע און דייטשלאַנד 17 פּראָצענט; טשעכיען 23 פּראָצענט; יוגאָסלאַוויע 22 פּראָצענט; בעלגיע און האָלאַנד 14 פּראָצענט פון זייערע הכנסות. אַמעריקע גיט אויס עסטרייך. בלויז 7 פּראָצענט פון די מלוכה'שע הכנסות אויפן יאָר 1936 גייען אַוועק פאַר מיליטערישע צוועקן, כאָטש עסטרייך האָט היינטיקס יאָר ערשט איינגעפירט די אַלגעמיינע מיליטער-פליכט און האָט דאַריבער געהעכערט אין יאָר 1933 זיינע מיליטערישע הוצאות מיט פופציק פּראָצענט.

מאַכט מען אַ סך הכל פון די אַלע ציפערן, זעט מען, אַז די וועלט גיט אויס פאַר מיליטערישע צוועקן, אַזוי ברענגט מען אַרויס, אַז יעדע מינוט גיט מען די וועלט אויס 4400 ענגלישע פונט. דאָס איז אַ סכום, איבער וועלכן סאיז פּדאַי נאָכצוטראַכטן.

ז. האָבער, ווין.

„CHINSKIE MORZA" אין קינאָ „TĘCZA"